

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้จัดทำการสำรวจภาวะการครองชีพของข้าราชการพลเรือนสามัญทุก 2 ปี โดยเริ่มจัดทำขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2532 ตามคำขอของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายของรัฐเกี่ยวกับเงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป สำหรับการสำรวจในปี 2555 นี้เป็นการจัดทำครั้งที่ 12

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ รายได้ ค่าใช้จ่าย ภาระหนี้สิน ลักษณะการอยู่อาศัย สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัวข้าราชการ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงเงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการ ให้เหมาะสมต่อไป

1.3 ข้อมูลที่เก็บรวบรวม

- 1) ข้อมูลทั่วไปของข้าราชการ เช่น เพศ อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษา เป็นต้น
- 2) จำนวนสมาชิกในครอบครัว และจำนวนผู้ที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู
- 3) ประเภทของที่อยู่อาศัย และสถานภาพการอยู่อาศัย
- 4) รายได้ ค่าใช้จ่าย และค่าใช้จ่ายเพื่อการสะสมทุนและเงินออม
- 5) ภาระหนี้สิน
- 6) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงเงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการต่างๆ

1.4 คุ่มรวม

ข้าราชการพลเรือนสามัญทุกตำแหน่งประเภททั่วประเทศ

ไม่รวม ข้าราชการส่วนท้องถิ่น อัยการ ตุลาการ ทหาร ตำรวจ ครู และข้าราชการการเมือง

1.5 คาบเวลาอ้างอิง

กำหนดให้ปฏิบัติงานระหว่าง 1 พฤษภาคม - 30 มิถุนายน 2555

1.6 คำนิยาม

1) **ครอบครัวข้าราชการ** หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วย

- (1) ข้าราชการ
- (2) คู่สมรส
- (3) บุตรที่ยังไม่ทำงาน
- (4) ญาติ หรือบุคคลอื่น (**รวม** บุตรบุญธรรม)

และผู้อาศัยที่ข้าราชการต้องอุปการะเลี้ยงดู (และอาศัยอยู่ด้วยกันกับข้าราชการ หรืออยู่กับคู่สมรส หรือบุตรของข้าราชการที่ยังไม่ได้ทำงาน)

- ไม่รวม** - บุตรที่ทำงาน
- ผู้ที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู แต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน
 - ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูที่อาศัยอยู่ด้วย
 - คนรับใช้
 - ลูกจ้างในธุรกิจ

2) ผู้ที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู หมายถึง บุคคลที่เป็นภาระของข้าราชการที่จะต้องอุปการะส่งเสียเลี้ยงดูเป็นประจำ ซึ่งอาจจะอาศัยอยู่ด้วยกันกับข้าราชการหรืออยู่ที่อื่นก็ได้ ผู้ที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของข้าราชการ ได้แก่

- (1) คู่สมรส
- (2) บุตรที่ยังไม่เข้าเรียน/ไม่เรียน
- (3) บุตรที่กำลังเรียน
- (4) บุตรที่เรียนจบแล้วแต่ไม่มีงานทำ
- (5) บิดา มารดา ญาติพี่น้อง
- (6) บุคคลอื่นๆ เช่น บุตรบุญธรรม

ไม่รวม บุคคลต่อไปนี้เป็นผู้ที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู

- บุตรที่ทำงาน แม้ว่าจะอาศัยอยู่กับข้าราชการ
- คนรับใช้
- ลูกจ้างในธุรกิจ

3) ลักษณะการอยู่อาศัย

(1) อยู่คนเดียว คือ ข้าราชการทุกสถานภาพสมรส (โสด สมรส ม่าย หย่า) ที่อยู่อาศัยเพียงคนเดียว โดยไม่มีผู้อื่นอยู่ด้วย (แต่อาจมีคนรับใช้อยู่ด้วยก็ได้)

(2) อยู่กับครอบครัวหรือญาติ / บุคคลอื่น คือ ข้าราชการมีคู่สมรส และ / หรือบุตรอาศัยอยู่ด้วยกัน โดยมีครอบครัวข้าราชการเป็นครอบครัวหลัก (แต่อาจมีบุคคลอื่น เช่น บิดา มารดา มาอาศัยอยู่ด้วย)

รวม ข้าราชการโสด ที่เลี้ยงดู บิดา มารดาด้วย

(3) อาศัยอยู่กับบิดา มารดา หรือญาติ ข้าราชการไม่ว่าจะโสดหรือสมรสจะมีคู่สมรสหรือบุตรอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม แต่ยังคงอาศัยอยู่กับบิดา มารดา หรือญาติ

(4) อาศัยอยู่กับผู้อื่น ที่ไม่ใช่บิดา มารดา ญาติพี่น้อง โดยอยู่ในฐานะผู้อาศัย

(5) อื่นๆ (ระบุ) เช่น อยู่ร่วมกับบุคคลอื่น โดยร่วมกันจ่ายค่าเช่า เป็นต้น

4) ค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายของข้าราชการและสมาชิกในครอบครัวข้าราชการ (คู่สมรส บุตรที่ยังไม่ได้ทำงานและผู้ที่อยู่ในความอุปการะที่อาศัยอยู่ด้วยกันกับข้าราชการ / คู่สมรส / บุตรที่ยังไม่ได้ทำงาน) ที่ต้องจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อใช้ในการดำรงชีพ

ไม่รวม

- ค่าใช้จ่ายที่สามารถใช้สิทธิเบิกได้จากสวัสดิการของรัฐ / เอกชน
- ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในบางโอกาสพิเศษที่ครอบครัวข้าราชการเป็นผู้จัดขึ้นเอง เช่น งานพิธี หรืองานเทศกาลต่าง ๆ
- ค่าใช้จ่ายเพื่อการสะสมทุน และเงินออม เช่น ค่าผ่อนชำระบ้านหรือที่ดิน ค่าเบี้ยประกันชีวิตประเภทสะสมทรัพย์
- สินค้าและบริการที่ได้รับมาฟรี หรือผลิตขึ้นใช้เอง

5) รายได้ หมายถึง รายได้ประเภทต่าง ๆ ของข้าราชการและสมาชิกในครอบครัวข้าราชการ (คู่สมรส บุตรที่ยังไม่ได้ทำงานและผู้ที่อยู่ในความอุปการะที่อาศัยอยู่ด้วยกันกับข้าราชการ / คู่สมรส / บุตรที่ยังไม่ได้ทำงาน) ทั้งที่ได้รับจากการทำงาน เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง กำไร

และที่ได้รับจากการให้เช่าทรัพย์สิน ดอกเบี้ยเงินกู้ รวมทั้ง เงินที่ได้รับจากนายจ้างเป็นสวัสดิการต่าง ๆ เช่น เงินช่วยเหลือบุตร ค่ารักษาพยาบาลค่าเล่าเรียนบุตร นอกจากนี้ยังรวมถึง เงินสมทบช่วยค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากบุคคลอื่น เช่น บิดา มารดา บุตรที่ทำงานมีรายได้ เป็นต้น

ไม่รวม รายการที่สามารถใช้สิทธิเบิกได้จากสวัสดิการของรัฐ / เอกชน

6) สวัสดิการข้าราชการ หมายถึง ค่าตอบแทนที่รัฐให้แก่ข้าราชการทุกคน หรือข้าราชการส่วนใหญ่ มีสิทธิได้รับเท่าเทียมกัน เพื่อช่วยเหลือในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานนอกเหนือจากเงินเดือนซึ่ง ได้แก่ เงินค่ารักษาพยาบาล เงินช่วยเหลือการศึกษาบุตร และเงินช่วยเหลือบุตร เป็นต้น

7) ประโยชน์เกื้อกูล หมายถึง ค่าตอบแทนนอกเหนือจากเงินเดือน ที่รัฐให้แก่ข้าราชการบางประเภทและระดับตำแหน่ง **ที่มีสิทธิที่จะได้รับเท่านั้น** เพื่อช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อตอบแทนการทำงาน หรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการที่ราชการส่งไปปฏิบัติงานในต่างท้องที่ นอกจากนี้ ยังให้เพื่อเป็นการบำรุงขวัญ กำลังใจให้ข้าราชการปฏิบัติราชการอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่พิเศษ เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ค่าเช่าบ้าน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ เงินประจำตำแหน่งประเภทต่าง ๆ และเงินเบี้ยประชุม เป็นต้น

8) เงินประจำตำแหน่ง ได้แก่ เงินที่จ่ายให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่ง ดังนี้

(1) เงินประจำตำแหน่งประเภทบริหาร (ระดับสูงและระดับต้น) เป็นเงินที่จ่ายให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการและรองหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง กรม และตำแหน่งอื่นที่ ก.พ. กำหนดเป็นตำแหน่งประเภทบริหาร

(2) เงินประจำตำแหน่งประเภทอำนวยการ (ระดับสูงและระดับต้น) เป็นเงินที่จ่ายให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการที่ต่ำกว่าระดับกรมและตำแหน่งอื่นที่ ก.พ. กำหนดเป็นตำแหน่งประเภทอำนวยการ

(3) เงินประจำตำแหน่งประเภทวิชาการ แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่

- ระดับทรงคุณวุฒิ
- ระดับเชี่ยวชาญ
- ระดับชำนาญการพิเศษ
- ระดับชำนาญการ
- เป็นเงินที่จ่ายให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่ง

ที่จำเป็นต้องใช้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญา ตามที่ ก.พ. กำหนดเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ของตำแหน่งนั้น

(4) เงินประจำตำแหน่งประเภททั่วไป (ระดับทักษะพิเศษ) เป็นเงินที่จ่ายให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่ไม่ใช่ตำแหน่งประเภทบริหาร ตำแหน่งประเภทอำนวยการ และตำแหน่งประเภทวิชาการ ทั้งนี้ ตามที่ ก.พ. กำหนด

9) เงินค่าตอบแทนนอกเหนือจากเงินเดือน หมายถึง

(1) ค่าตอบแทนเพิ่มเติมที่ให้ข้าราชการที่รับเงินประจำตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน และเงินประจำตำแหน่งอีกเดือนละ 1 เท่าของเงินประจำตำแหน่ง

(2) ค่าตอบแทนที่ให้ข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งประเพณีวิชาการระดับชำนาญการพิเศษและประเภททั่วไประดับอาวุโสหรือเทียบเท่าขึ้นไป **ซึ่งไม่มีสิทธิได้รับเงินประจำตำแหน่ง** ตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง (ค่าตอบแทนเป็นรายเดือน 3,500 บาท)

(3) เงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของข้าราชการพลเรือน เช่น ผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำที่ได้รับอัตราเงินเพิ่มเดือนละ 2,000 บาท หรือแพทย์ที่ได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของผู้ปฏิบัติงานด้านการสาธารณสุข (พ.ต.ส.) เดือนละ 10,000 บาท เป็นต้น

(4) ค่าตอบแทนที่ภาคเอกชนจ่ายให้พนักงาน

10) เงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราว หมายถึง

(1) กรณีผู้มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป แต่เงินเดือนยังต่ำกว่า 15,000 บาท ให้ได้รับเงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราว เพื่อให้ได้รับเงินเดือน ๆ ละ 15,000 บาท

(2) กรณีผู้มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และมีเงินเดือน 9,000 บาทขึ้นไป ให้ได้รับเงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราว แต่เมื่อรวมกับเงินเดือนแล้วต้องไม่เกินเดือนละ 12,285 บาท

(3) กรณีจำนวนเงินที่ได้รับตามข้อ 2 รวมกันแล้วไม่ถึงเดือนละ 9,000 บาท ให้ได้รับเงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราวเพิ่มขึ้นจากเงินเดือนอีกจนถึงเดือนละ 9,000 บาท

(4) ค่าตอบแทนพิเศษของภาคเอกชน